

az Alkotmánybíróság részére

Budapest

Tisztelt Alkotmánybíróság!

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	11/1262-0/2017
Érkezett:	2017 JÚN 13. Személyesen
Példány:	Kezelőiroda:
Melléklet:	db 1

Alulírott országgyűlési képviselők (kapcsolattartók: dr. Szél Bernadett és Ikonty István, értesítési cím: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.) az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés e) pontja és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 24. § (1) bekezdése alapján kezdeményezzük, hogy a tisztelt Alkotmánybíróság állapítsa meg, hogy

a) a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Nkt.) 56. § (1) bekezdésének az oktatás szabályozására vonatkozó és egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2017. évi LXX. törvény (a továbbiakban: Módtv.) 21. § 4. pontja a) alpontja által megállapított „sajátos nevelési igényű” szövegrésze, valamint – az ezzel való szoros tartalmi összefüggésére tekintettel –

b) az Nkt. – a Módtv. 19. §-a által megállapított – 97. § (1a) bekezdésének egésze ellentétesek – az Alaptörvény XI cikk (1) bekezdésével és XVI. cikk (1) bekezdésével összefüggésben – az Alaptörvény XV. cikk (2) és (4)-(5) bekezdésével, továbbá az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésével, ezért ha azok az elbíráláskor még nem léptek hatályba, úgy mondja ki, hogy azok nem lépnek hatályba, ha pedig az elbíráláskor már hatályba léptek, úgy azokat semmisítse meg.

1. A támadott rendelkezések, azok indokai és gyakorlati hatásuk az alábbi:

1.1. A Módtv.-t érintett rendelkezése az Nkt. alábbi, azt megelőzően hatályos szövegét érinti:

„Nkt. 56. § (1) A tanulót, ha egyéni adottsága, fejlettsége szükségessé teszi, a szakértői bizottság véleménye alapján az igazgató mentesíti

a) az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés és minősítés alól, és ehelyett szöveges értékelés és minősítés alkalmazását írja elő,

b) a gyakorlati képzés kivételével egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól.”

A támadott szövegcsere módosítás a Módtv. 44. § (6) bekezdése alapján 2018. szeptember 1-jei hatálybalépéssel az eddig minden tanulóra kiterjedő mentesítési lehetőséget a sajátos nevelési igényű tanulóakra szűkíti. Azt, hogy a módosítás hatásában jóval több technikai korrekciónál, a közoktatási szabályozáson belül is hosszúnak mondható felkészülési idő mellett az indítványunkban tartalmi összefüggésre tekintettel szintén támadott átmeneti rendelkezés, az Nkt. 97. § új (1a) bekezdése is egyértelművé teszi:

„(1a) Az a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló, akit 2018. augusztus 31. napjáig a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből

az értékelés és a minősítés alól mentesítettek, a mentesítés időtartamának félbeszakadása nélkül, középfokú iskolai tanulmányainak befejezéséig egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól mentesülhet. Az e bekezdésben foglaltakra az 56. § (1) és (2) bekezdésben foglalt szabályok értelemszerűen alkalmazandóak.”

A módosítás eredményeként tehát a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók, azaz „az SNI-sek”¹ mentesíthetők maradnak az érdemjegyekkel és osztályzatokkal történő értékelés és minősítés, illetve egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól, ezzel szemben minden más, egyébként egyéni adottsága, fejlettsége alapján a mentesítésre a korábbi szabályok alapján amúgy rászoruló tanuló, köztük a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, azaz „BTM-es” tanulók² a továbbiakban nem kaphatnak ilyen mentesítést.

1.2. A törvényjavaslat indokolásának kapcsolódó szövege az alábbi:

“A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók esetében az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből történő értékelés és a minősítés alóli felmentés nagyszámú, szinte automatikus alkalmazása immár rendszerszintű problémákat okoz, mind a köznevelési tanulmányok, mind az érettségi vizsgák, mind a felvételi vizsgák során. A felmentések alkalmazásával sem az iskola, sem a tanuló, sem a szülő oldaláról nincs motiváció a tanulási nehézségek leküzdésére, mely a tanuló jövőképe szempontjából rendkívül hátrányos. A tantárgyakból, tantárgyrészekből történő értékelés és a minősítés alóli felmentés kivezetésével a felmentések helyett a hangsúly a fejlesztésre, a kompenzációra helyeződik át. A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók fejlesztését a fejlesztő pedagógusok látják el (fejlesztő foglalkoztatás), melyet attól függetlenül meg kell adni a tanulónak, hogy részesül-e felmentésben vagy sem (így e változtatás a tanuló fejlesztésekhez való hozzáférését nem befolyásolja).”

A bő 14 hónapos felkészülési idővel, a BTM-esek esetében lényegében felmenő rendszerű bevezetéssel hatályba lépő módosítás indoka tehát az, hogy az érintett tanulókat jobban motiválja saját nehézségeik leküzdésére, illetve hogy fellépjen a felmentés indokolatlan alkalmazása ellen, miközben – bár ehhez a Módtv. maga semmilyen jogalkotási intézkedést nem rendel hozzá a felmentés megszüntetésén kívül – „a hangsúly a fejlesztésre, a kompenzációra helyeződik át.”

¹ „sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd,” – az Nkt.-nak a Módtv. alapján nem módosuló 4. § 25. pontja

² „beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek”) – az Nkt.-nak a Módtv. alapján nem módosuló 4. § 3. pontja

1.3. Indítványozók nem vitatják, hogy a módosított felmentési szabály generálklauzulával, érdemi tartalmi megkötés nélkül – bár a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 69. § (2) bekezdésének eredeti megfogalmazásához képest eljárási garanciaként szakértői bizottsági vélemény beszerzésével alátámasztva – ír elő felmentési lehetőséget. Éppen ezért ugyanakkor több évtizede e rendelkezés és elődje adott lehetőséget a tanulók igen különböző csoportjai esetében a mentesítésre. Az érintett gyerekek között ugyanúgy ott vannak a fogyatékos vagy pszichés fejlődési zavarral rendelkező SNI-sek, az e kategóriába nem sorolható, azonban fejlesztő pedagógusi vagy pszichológusi szakvélemény alapján objektíven kimutatható, jellemzően önmagában a nagyobb „motiváció” útján nem kezelhető nehézséggel küzdő tanulók, és végül azok is, akik esetében a felmentést megalapozó „egyéni adottság, fejlettség” még utóbbi csoportba sem sorolható.

Az indítványozók nem tartják kizártnak, hogy a „felmentettek” heterogén csoportján belül, elsősorban az utóbb harmadikként említett kategóriába tartozók között ténylegesen ma vannak olyanok, akik eredményesebben lennének fejleszthetőek mentesítések nélkül, az általános számonkérési rendszerben. Ezt ugyanakkor kellően körültekintő jogalkalmazással a korábbi törvényi keretek között is megoldható probléma, hiszen a mentesítésnek feltétele, hogy azt a gyermek egyéni adottságai szükségessé tegyék.

Ehhez képest a Módtv. e heterogén mentesítetti körből csak az SNI-sek esetében engedi meg továbbra is a mentesítést, minden más tanulót viszont anélkül zár ki a rendelkezés alkalmazása alól, hogy azt normatív szinten bármivel pótolná, vagy annak szakmai indokait akár a törvény indokolásában megjelenítené, így egyértelmű, hogy az új rendelkezés szakmai alapja teljes mértékben hiányzik.

2. A támadott rendelkezések közvetlenül érinti mind a tanulók az Alaptörvény XI. cikk (1) bekezdésében elismert művelődéshez való jogának, mind pedig az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdésén alapuló, a gyermekek testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogának gyakorlását, hiszen a mentesítés alkotmányos célja éppen az egyes gyermekek egyedi képességeinek és a személyes fejlesztési igényeinek meg nem felelő oktatási és értékelési módszerek alkalmazásának kizárása.

A mentesítés korlátozása e jogokkal összefüggésben kellő alkotmányos alap nélküli közvetett hátrányos megkülönböztetésként sérti az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésén alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalmát, mivel a módosítással kedvezőtlenül érintett tanulók számára más tanulókkal összevetve olyan hátrányt okoz, amely alapvető joggal összefüggésben merül fel, így az csak akkor nem sértene az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdését, ha a szükségesség-arányosság követelményeinek megfelel.

Márpedig sem a korlátozás arányossága nem áll fenn még a visszaélésekkel szembeni fellépés mint alkotmányos szabályozási cél elismerése mellett sem, hiszen az alkalmazott megoldás, azaz a mentesítésből való kizárás nyilvánvalóan nem a cél eléréséhez szükséges legenyhébb megoldás.

A módosítás a magyar oktatási rendszer realitásait és a fejlesztő pedagógusok, illetve a differenciált oktatásra képes és kész szaktanárok alacsony számát tekintve azzal jár majd, hogy a mentesítés lehetőségétől eleső tanulók számos esetben sem hatékony segítséget, sem egyéni adottságuknak megfelelő, őket nem a hasonló nehézségekkel nem rendelkező társaikkal összemérő értékelést nem kapnak. Ennek következménye pedig – a differenciált fejlesztő foglalkozások megszervezésének az Nkt. 27. § (5) bekezdése alapján az intézmény számára fennálló kötelezettsége ellenére is – az iskolaválasztás beszűkülése, a felsőoktatáshoz való hozzáférés elnehezülése, illetve szélső esetben a köznevelésből való kiesés lehet.

Ez egyfelől az értékelés alól továbbra is mentesíthető SNI-s tanulókkal szemben jelent közvetlen hátrányos megkülönböztetést. Hiába alapozná ugyanis meg az Nkt. zavar és nehézség közötti különbségtétele a két csoport diszkriminációs szempontú inhomogenitását, hogyha a gyakorlatban a két csoport elhatárolása sok esetben nem egyértelmű, és a hivatalosan BTM-esnek minősülő gyermek esetében is fennállhat az adott iskolában az adott tárgyban való jó teljesítményt eleve kizáró állapot.

Másfelől a módosítás eredményeként a BTM-es tanulók a tanulási nehézségekkel nem rendelkező társaikkal szemben szenvednek el közvetett hátrányos megkülönböztetést, hiszen sokuk esetében olyan követelményeknek kell megfelelniük, amire minden, a jogalkotó által fejleszteni kívánt motivációjuk ellenére is képtelenek.

Végezetül – bár az Alaptörvény XV. cikk (4)-(5) bekezdéseinek értelmezése során az alkotmánybírósági gyakorlat egyetlen döntés kivételével a pozitív diszkriminációt megalapozó alaptörvényi rendelkezések alapjogi jellegét tagadja – mind az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkóztatás elősegítése, mind a gyermekek külön intézkedésekkel történő védelme mint államcélok érvényesülése kiemelt körütekintést követeltek volna meg a támadott rendelkezés előkészítése és elfogadása során. A mentesítés új feltételeinek való tömeges megfelelésre képtelenség a leszakadást eredményezné, így a társadalmi felzárkózás lehetősége kerül veszélybe.

A fentiekén túl végezetül megjegyzem, belső koherencia-problémát keletkeztet az új szabályozás az Nktv-n belül, ugyanis az 1. § (1) bekezdése szerint a törvény "kiemelt célja a nevelés-oktatás eszközeivel a társadalmi leszakadás megakadályozása és a tehetséggondozás."

3. A támadott rendelkezések emellett az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében elismert jóhírnévhez való jogot is sértik az indítványozók álláspontja szerint. Az Alkotmánybíróság a

942/B/2001. AB határozatban akképp értelmezte a jóhírnévhez való jogot, hogy az az általános személyiségi jog anyajogából fakadó nevesített jog, amely a személy megítélését hivatott védeni a valótlan és a személy hátrányos megítélésére alkalmas közlésekkel szemben (ABH 2004, 1561, 1575.). A módosított szabályozás ugyanis szükségtelenül kényszeríti rá az érintett gyermekeket arra, hogy a sajátos nevelési igényű minősítést amúgy megalapozó, de az iskolában jellegénél fogva leplezhető fogyatékoságukat, pszichés zavarukat nyíltan vállalják azáltal, hogy a módosítást követően a bármely tantárgy alóli felmentés egyben az SNI-s minősítést is feltételezi majd.

Az indítványozók maguk természetesen nem tartják az érintett tanulók hátrányos megítélését objektíve megalapozónak a sajátos nevelési igény megállapítását, ugyanakkor a köznevelés gyakorlatában – a legalább a kapcsolódó költségvetési többlettámogatások és az alacsonyabb legnagyobb csoport-, illetve osztálynagyság miatt közismert – SNI-s, sőt, a BTM-es címke is rendelkezik stigmatizáló hatással, így enyhébb fogyatékoságok, zavarok vagy nehézségek esetén sokan kifejezetten kerülnek az ezekre való hivatkozást még abban az esetben is, ha annak orvosi, pszichológiai vagy fejlesztőpedagógiai alapjai meglennének.

Azzal, hogy az általános értékelési kritériumok alóli mentesülés egyetlen lehetősége a fogyatékoság/pszichés zavar nyílt felvállalása, számos tanuló lenne kénytelen az iskola közössége előtt vállalni ezeket a zavarokat, hiszen ellenkező esetben teljesíthetetlen vagy csak értelmetlen nehézségek árán teljesíthető feladatokkal szembesülne, esetleg továbbtanulási esélyeit veszítené el. Álláspontunk szerint egy ilyen kényszer intézményesítése sérti az érintetteknek az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésén alapuló jóhírnévhez való jogát.

4. Az Nkt. 97. § új (1a) bekezdése az elsődlegesen támadott módosítással szoros összefüggésben álló átmeneti rendelkezést állapít meg, ezért indítványozzuk az átmeneti szabály normakontrolljának elvégzését, és a rendelkezés megsemmisítését.

5. Az indítványozók a közérdekből nyilvános adataik, így különösen az indítvány közzétételéhez hozzájárulnak.

Budapest, 2017. június 12.

Tisztelettel,

név

aláírás

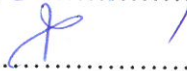
1. Dr. Szél Bernadett

2. dr. HADHÁZY AKCS

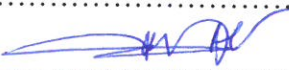
3. IKOTIY ISZVINA

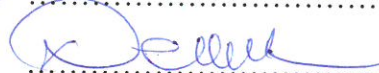
4. SCHMUCK ERZSEBET

5. SALLAI RÓBERT BENEDIK

6. DEMETER MÁRTA

7. SZÉNYI ZSUZSANNA

8. Kész Zoltán

9. PE. FODOR GÁBOR

10. SZABÓ SZABÓCS

11.

12. ....

13. ....

14. ....

15. ....

16. ....

17. ....

18. ....

19. ....

20. ....

21. ....

22. ....

23. ....

24. ....

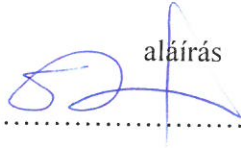
25. ....

26. ....

név

aláírás

1. SZABÓ Tímea

2. ....

.....

3. ....

.....

4. ....

.....

5. ....

.....

6. ....

.....

7. ....

.....

8. ....

.....

9. ....

.....

10. ....

.....

11. ....

.....

12. ....

.....

13. ....

.....

14. ....

.....

15. ....

.....

16. ....

.....

17. ....

.....

18. ....

.....

19. ....

.....

20. ....

.....

21. ....

.....

22. ....

.....

23. ....

.....

24. ....

.....

25. ....

.....

26. ....

.....

	név	aláírás
1.	DÜRÖ DÓRA	Düri Dóri
2.	GRÖNGÖSI MÁRTON	Gröngösi Márton
3.	Volner János	Volner János
4.	Dr. Hódos László György	Hódos László György
5.	Z. KARPÁTI DANILO	Z. Karpáti Danilo
6.	Mirkóczki Ádám	Mirkóczki Ádám
7.	FARKAS GERGELY	Farkas Gergely
8.	SUFIDER TAMÁS	Sufider Tamás
9.	KEPPI LÁJOS	Keppi Lajos
10.	BANA TIBOR	Bana Tibor
11.	SZAVAY ISTVÁN	Szavay István
12.	DR. GYÜRE CSABA	Dr. Gyüre Csaba
13.	DR. APÁTI ISTVÁN	Dr. Apáti István
14.	Egyed Zoltán	Egyed Zoltán
15.	Audor Balázs	Audor Balázs
16.	PÖRTER TAMÁS	Pörter Tamás
17.	Vaisz Sándor	Vaisz Sándor
18.	HACSKA ZOLTÁN	Hacská Zoltán
19.	SZILÁGYI GYÖRGY	Szilágyi György
20.	RIG LÁJOS	Rig Lajos
21.	Kulcsár Gergely	Kulcsár Gergely
22.	HÉGEDŰS GORÁNTUS	Hégedűs Gorántus
23.		
24.		
25.		
26.		

név

aláírás

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.
- 21.
- 22.
- 23.
- 24.
- 25.
- 26.

DR. ISTH BERTALAN

HARANGOZO GABOR

Horvath László

Dr. Varga László

Gógos Zoltán

Dr. Baránczy Gergely

KUHHANI ÁGNES

BURA'NY SA'NDOR

Dr. HARANGÓZ GABOR

Hiszékeny Doris

TELEKI LÁSZLÓ

KORÓZS JÁNOS

Gur Ndudor

Dr. BAKÁCS LÁSZLÓ

Dr. SZÓCSA ISTVÁN

Liss László

SZABÓ SA'NDOR

Dr. Hiller István

HERINGES ANITA

